

LIIKESALAISUUKSIEN SUOJA

LIIKESALAISUUKSIEN SUOJA

Klaus Nyblin

KAUPPAKAMARI 2024

© Helsingin Kamari Oy ja tekijä 2024

ISBN 978-952-246-555-9

ISBN 978-952-246-977-9 (e-kirja)

ISBN 978-952-246-978-6 (Ammattikirjasto)

Ulkoasu: Maria Mitrunen ja Mikko Puranen

Kansi: Lumimarja Terttu Rönkkö

Taitto: Mikko Puranen

Paino: Printon, Viro 2024

ESIPUHE

Tämän teoksen kirjoittamisen alkusysäys sijoittuu vuoteen 1996. Opiskellessani Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa osallistuin kauppaoikeuden harjoitusseminaariin. Sen aloitustapaamisessa oli esillä runsaan 20 kohdan listaus teemoista, joista opiskelijat saivat valita mieleisensä. Minua kiinnosti numerolla 11 ollut kuluttajansuoja, ja sitä tavoittelin itselleni.

Kun listalla oli edetty kohtaan 11, nostin käteni ylös nopeasti ja määrätietoisesti – mutta niin teki myös samalla rivillä istunut toinen opiskelija. Hän valikoitui tekemään seminaarityötään kuluttajansuojasta. Apulaisprofessori huomasi kasvoiltani pettymyksen ja kysyi, että kun minä en saanut kuluttajansuojasta itselleni aihetta, kiinnostaisiko minua seuraava numero 12, joka koski liikesalaisuuksien suojaa.

Valitsin sen, ja aloitettuani selvittelyn myös innostuin aihepiiristä. Harjoitusseminarityön valmistumisen jälkeen hakeuduin talousrikosoikeuden tutkielmaseminaariryhmään, jota johti professori *Raimo Lahti*. Hänen ohjauksessaan laadin maisteritutkielman työnantajan liikesalaisuuksien suojasta suhteessa entisiin työntekijöihin. Myöhemmin minulla on ollut mahdollisuus myös julkaista aihepiiristä akateemisia artikkeleita.

Päätös tämän teoksen kirjoittamisesta syntyi, kun liikesalaisuuslakia oltiin vuonna 2018 säätämässä. Olen tehnyt tutkimus- ja kirjoittamistyötäni asianajotoimeni ohessa, minkä takia työ kesti lopulta useamman vuoden. Nyt valmistuessaan teos kattaa kaiken liikesalaisuuksien suojaa koskevan keskeisen sääntelyn niin yksityisoikeuden, hallinto-oikeuden kuin rikosoikeudenkin alueelta.

Koska aihepiiri on laaja ja sisältää tai sivuaa useita eri oikeudenaloja, työni kannalta on ollut välttämätöntä, että olen voinut tarpeen mukaan keskustella näiden oikeudenalojen parhaimpiin lukeutuvien asiantuntijoiden kanssa. He ovat lukeneet käsikirjoituksestani

joko pidempiä tai lyhyempiä osuuksia ja antaneet useita hyödyllisiä kommentteja.

Professori (nykyisin emeritus) Raimo Lahti on kommentoinut erityisesti rikosoikeudellisia jaksoja ja antanut myös muuten paljon työtäni edistänyttä palautetta. Tällä on ollut minulle suuri merkitys.

Professorit *Kimmo Nuotio* (rikosoikeus), *Taina Pihlajarinne* (immateriaalioikeus) ja *Janne Salminen* (julkisoikeus) ovat kommentoineet sellaisia lyhyempiä osuuksia, jotka ovat sisältäneet vaikeina pitämiäni tulkintakysymyksiä. Olen kokenut etuoikeudeksi mahdollisuuden keskustella näistä kysymyksistä heidän kanssaan.

Aikaisempi osakaskollegani HPP Asianajotoimistosta, oikeustieteen lisensiaatti *Marko Wainio* on lukenut käsikirjoitukseni kokonaisuudessaan. Hänen kanssaan olen voinut keskustella paitsi yleisemmistä myös tarvittaessa aivan pienistäkin yksityiskohdista. Teos sisältää runsaasti prosessioikeudellista ainesta, ja erityisesti tässä suhteessa keskustelut Wainion kanssa ovat olleet minulle välttämättömiä.

Haluan kiittää myös muita aikaisempia kollegojani HPP:ltä. Samasta toimistosta löytyivät eturivin asiantuntijat kaikkiin tarvitsemiini oikeudenaloihin. Olen saanut tärkeitä kommentteja asianajajilta *Jouni Alanen* (EU-oikeus), *Maarika Joutsimo* (kilpailuoikeus), *Matti Komonen* (kansainvälinen yksityisoikeus), *Klaus Majamäki* (insolvenssioikeus), *Jyrki Siivola* (immateriaali- ja markkinaoikeus), *Antti Säiläkivi* (yritysjärjestelyt) ja *Henna Wiklund* (työoikeus). Työn aivan loppuvaiheessa OTM *Johanna Kauppinen* on kiinnittänyt vielä huomiotani eräisiin kilpailuoikeudellisiin yksityiskohtiin.

Lämpimät kiitokseni kuuluvat myös useille HPP:llä harjoittelijoina viime vuosina olleille oikeustieteen ylioppilaille, joista yksi jos toinenkin on jo tässä matkan varrella ehtinyt valmistua maisteriksi. Olisin halunnut mainita heidät kaikki nimeltä, mutta vuoden 2023 kuluessa putosin laskuista sen suhteen, ketkä kaikki ovat työtäni tukeneet. Sen saatoinkin kuitenkin koko ajan havaita, että kaikki pyytämäni apu annettiin aina huolellisesti ja reippaasti sekä saumattomalla tiimityöllä silloin, kun myös tämä oli tarpeen.

Kiitän teokseni kustantajaa Helsingin seudun kauppakamaria paitsi kirjoitukseni ottamisesta julkaistavaksi myös pitkämielisyydestä sen valmistumisen jatkuvasti lykkäydyttyä. Kustannustoimittaja *Leena Viitala* on tukenut minua ammattitaitoisesti, ja yhteistyö hänen kanssaan on ollut kaikin puolin vaivatonta. Kiitän myös kustannustoimittajia *Satu Lundelin* ja *Margit Tolvanen*, joilta olen niin ikään saanut apua.

Teoksestani tuli lopulta huomattavasti laajempi ja perusteellisempi kuin olin alun perin suunnitellut. Loppuvaiheessa sivumäärän hallintaa ohjasi kuitenkin yksi aivan ehdoton takaraja: pituus saa olla enintään 1088 sivua, jotta kirja pysyy kohtuudella kansissaan. Tämä enimmäismäärä onneksi lopulta jonkin verran alittui.

Tavoitteenani olen pitänyt, että teoksesta olisi konkreettista hyötyä alan ammattilaisille: sekä asianajajille ja yritysjuristeille että viranomaisissa ja tuomioistuimissa toimiville – toivottavasti myös niille tuleville ammattilaisille, jotka vielä tässä vaiheessa ovat opiskelijoita. Kirja soveltuu sekä kokonaisuutena luettavaksi että käsikirjaksi yksittäisiin teemoihin.

Helsingissä 30. syyskuuta 2024

Klaus Nyblin

SISÄLLYS

ESIPUHE	5
LYHENTEET	19
1. JOHDANTO	23
1.1 Liikesalaisuuksia koskeva lainsäädäntö	23
1.2 Teoksen sisältö ja rakenne	25
1.3 Tulkinnan lähtökohtia	31
1.3.1 Yleistä	31
1.3.2 Kontekstuaalisuus ja esimerkki liikesalaisuusdirektiivin merkityksestä	32
1.3.3 Oikeuskäytännön merkitys	33
1.3.4 Lainsäädännön esityöt suhteessa lain sanamuotoon	35
1.3.5 Liikesalaisuusdirektiivin tulkintavaikutus	35
1.3.6 Systemaattinen kehys	36
1.3.7 Oikeushistoriallisen tarkastelun tarjoama apu	38
1.3.8 EU-alueen harmonisointi ja oikeusvertailu	40
1.3.9 Vilpillisen kilpailun ehkäisemistä koskeva sääntelyperinne ja rikosoikeudellistuminen	43
1.3.10 Yksittäinen säännös osana oikeusjärjestystä	44
1.4 EU:n datasäädös: liikesalaisuuksien suojaamisen uudenlainen sääntelykehys	46
2. LIIKESALAIUUSDIREKTIIVI	53
2.1 Tausta ja tavoitteet	53
2.1.1 Yleinen tausta	53
2.1.2 TRIPS-sopimus	54
2.1.3 Tavoitteet suojan yhtenäistämiseksi ja tehostamiseksi	57
2.1.4 Direktiivin sisällölliset esikuvat	59
2.2 Sääntelyn yleinen kehys	61
2.2.1 Systemaattisia lähtökohtia	61
2.2.2 Ei yksinoikeutta	62
2.2.3 Kilpailusääntöjen soveltuminen	62
2.2.4 Väärinkäytökset ja sananvapaus	64
2.2.5 Työnantajan ja työntekijän välinen suhde	64

2.2.6	Perusoikeuksien merkitys	65
2.2.7	Yleinen etu	66
2.3	Vähimmäis- ja täysharmonisointi sekä kansainväliset oikeussuhteet	67
2.3.1	Harmonisoidun alan keskeinen sisältö	67
2.3.2	Tarkentavia näkökohtia direktiivin soveltamisalasta	73
2.3.3	EU-alueen harmonisointi ja kansainväliset oikeussuhteet	76
2.4	Täydentäviä näkökohtia direktiivin sisällöstä ja kansallisesta täytäntöönpanosta	80
2.4.1	Yleistä	80
2.4.2	Vanhentumista koskeva sääntely	82
2.4.3	Perusteettomat loukkaukanteet	82
2.4.4	Suhde rikosoikeuteen	83
2.4.5	Suhde julkisuuslainsäädäntöön	84
2.5	Direktiivin merkitys kansallista lakia sovellettaessa	87
2.5.1	Yleistä	87
2.5.2	Direktiivin välitön oikeusvaikutus	87
2.5.3	Direktiivin tulkintavaikutus	88
2.6	Yksityisoikeudellinen lainsäädäntö ja rikosoikeus	90
2.7	EU-alueen oikeuskäytäntö direktiivin antamisen jälkeen	92
3.	SÄÄNTELYN KOKONAISUUS	97
3.1	Perusoikeuksien merkitys	97
3.1.1	Yleistä	97
3.1.2	Omaisuuksien suoja	97
3.1.3	Sananvapaus	100
3.1.4	Julkisuusperiaate	101
3.1.5	Asianosaisten julkisuus oikeudenkäynnissä	102
3.1.6	Oikeus työhön ja elinkeinovapaus	106
3.1.7	Yksityiselämän suoja	110
3.1.8	Oikeusturva ja eri tuomioistuinlinjat	111
3.1.9	Muut perusoikeudet	112
3.2	Oikeudenalaperusteinen systematisointi	112
3.2.1	Yleistä läheisimmistä oikeudenalaloista	112
3.2.2	Systematisoinnin vaihtoehdot ja painotukset	119
3.2.3	Kokoavia näkökohtia ja pohdinta liikesalaisuus-oikeudesta	133
3.3	Tuomioistuinlinjat sekä tulkintatraditioita LSL:a edeltävältä ajalta	137
3.3.1	Yleistä	137

3.3.2	Tulkintatraditioita eri tuomioistuinlinjoissa	138
3.3.3	Kokoavia päätelmiä nykyisen oikeustilan kannalta	146
3.4	Eri lakien keskinäinen suhde	148
3.4.1	LSL yleislakina	148
3.4.2	LSL:n ulkopuolinen sääntely yleisesti	150
3.4.3	LSL:n ja TSL:n välinen suhde	151
3.4.4	SL:n ja YrSanL:n välinen suhde	153
3.5	Esimerkki tulkintojen eriytymisestä: liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen	156
3.6	Salassa pidettävän tiedon ala JulkL:ssa suhteessa LSL:iin	163
3.7	Yksityisoikeudellinen lainsäädäntö ja rikossäännökset ultima ratio -periaatteen kannalta	164
3.8	Oikeussuojakeinot ja seuraamukset	166
4.	SALASSAPITO- JA KILPAILUKIELTOSOPIMUKSET	171
4.1	Yleistä	171
4.2	Työnantajan ja työntekijän väliset sopimukset	172
4.2.1	Salassapitosopimus yleisesti	172
4.2.2	Salassapitosopimus asiakkaan tai yhteistyökumppanin liikesalaisuuksien suojaksi	184
4.2.3	Kilpailukieltosopimus	185
4.3	Liikesuhteessa tehtävät sopimukset	193
4.3.1	Salassapitosopimus	193
4.3.2	Kilpailukieltoehto	198
4.4	Salassapitosopimus julkisyhteisön kanssa	203
5.	LIIKESALAISUUSLAKI (595/2018)	207
5.1	Yleistä	207
5.2	Pykäläkohtainen kommentaari	213
5.2.1	LSL 1 § Soveltamisala	213
5.2.1.1	LSL yleislakina	213
5.2.1.2	Liikesalaisuuden liittyminen elinkeinotoimintaan	215
5.2.1.3	Yksityisen henkilön salaisuus	218
5.2.1.4	Julkisyhteisö elinkeinonharjoittajana	220
5.2.1.5	LSL:n soveltaminen julkisoikeudellisessa yhteydessä	223
5.2.1.6	LSL ja todistaminen oikeudenkäynnissä	225
5.2.1.7	Kokoavia näkökohtia LSL:n soveltamisesta julkisoikeuden alueella	227
5.2.2	LSL 2 § Määritelmät	228
5.2.2.1	Liikesalaisuus	228

5.2.2.1.1	Yleistä liikesalaisuuden edellytyksistä	228
5.2.2.1.2	Liikesalaisuus nimityksenä	233
5.2.2.1.3	Liikesalaisuuksien jaotteluja	235
5.2.2.1.4	Liikesalaisuuden määritelmän soveltaminen eri yhteyksissä	236
5.2.2.1.5	Salaisuusedellytys	241
5.2.2.1.6	Taloudellinen arvo elinkeinotoiminnassa	256
5.2.2.1.7	Tiedon suojaaminen käytännön toimenpitein	264
5.2.2.1.8	Tiedon suojaamisen vaatimus oikeuskäytännössä	268
5.2.2.1.9	Täydentäviä näkökohtia tiedon suojaamisen toimenpiteistä	278
5.2.2.1.10	Yhteistyökumppani tiedon suojaajana	281
5.2.2.1.11	Yhteenveto tiedon suojaamisen toimenpiteistä	283
5.2.2.1.12	Esimerkit liikesalaisuudesta	283
5.2.2.1.13	Liikesalaisuuden edellytykset oikeuskäytännössä	286
5.2.2.1.14	Negatiivinen tieto liikesalaisuutena	304
5.2.2.1.15	Know-how	314
5.2.2.1.16	Yleiset perusteet ammattitaidon erottel miseksi liikesalaisuudesta	316
5.2.2.1.17	Tallenneliityntä rajanvetoperusteena oikeuskäytännössä	322
5.2.2.1.18	Kilpailevan toiminnan käynnistäminen ja tuotteiden samankaltaisuus oikeuskäytännössä	328
5.2.2.1.19	Tieto aikaisemman työnantajan asiakkaista oikeuskäytännössä	332
5.2.2.1.20	Tieto aikaisemman työnantajan henkilöstöstä	337
5.2.2.1.21	Työntekijäkohtainen ammattitaito	339
5.2.2.1.22	Ammattitaito ja asiakkaan tai yhteistyökumppanin liikesalaisuus	345
5.2.2.1.23	Toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen ammattitaito	347
5.2.2.1.24	Alihankkijan ammattitaito	349
5.2.2.1.25	Liikesalaisuuden suhde sisäpiirintietoon	350
5.2.2.1.26	Liikesalaisuuden suhde tekijänoikeuteen	352
5.2.2.1.27	Liikesalaisuuden elinkaari	355
5.2.2.2	Liikesalaisuuden haltija	359
5.2.2.2.1	Määritelmän tausta	359
5.2.2.2.2	Määräysvalta suhteessa hallussapitoon	359
5.2.2.2.3	Liikesalaisuuden haltija yhteistyösuhteessa	372
5.2.2.3	Liikesalaisuutta loukkaava tuote	374
5.2.2.3.1	Yleistä	374
5.2.2.3.2	Esimerkkejä loukkaavasta tuotteesta	375
5.2.2.3.3	Palveluun kohdistettavissa olevat korjaavat toimenpiteet	376

5.2.3	LSL 3 § Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen	378
5.2.3.1	Liikesalaisuuden oikeudettoman hankkimisen kielto	379
5.2.3.1.1	Yleistä	379
5.2.3.1.2	Taustana SopMenL 4.1 §	380
5.2.3.1.3	LSL 3.1 § suhteessa 3.2–4 §:ään	381
5.2.3.1.4	Kielletyistä ja sallituista teoista erikseen säätäminen	383
5.2.3.1.5	Oikeudettomuus ja liikesalaisuuden hankkiminen	385
5.2.3.1.6	Tahallisuus tai huolimattomuus	386
5.2.3.1.7	LSL 3 §:n merkitys TSL 3:4:n kannalta	387
5.2.3.1.8	LSL 3.2–3 §:n suhde 3.4 §:ään	387
5.2.3.1.9	Näyttövelvollisuuden jakautuminen	391
5.2.3.2	Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen ensimmäisellä portaalla	392
5.2.3.2.1	Oikeudettomuuden arviointi	392
5.2.3.2.2	Liikesalaisuuden hankkiminen anastamalla	396
5.2.3.2.3	Liikesalaisuuden hankkiminen luvottomalla käsittelemisellä	401
5.2.3.2.4	Liikesalaisuuden hankkiminen hyvän liiketavan vastaisesti	409
5.2.3.3	Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen myöhemmällä portaalla	412
5.2.3.3.1	Yleistä	412
5.2.3.3.2	Tiedon passiivinen vastaanottaminen	413
5.2.3.3.3	Perustellun vilpittömän mielen puuttuminen	414
5.2.3.3.4	Selonottovelvollisuus	416
5.2.3.4	Sallittu liikesalaisuuden hankkiminen	417
5.2.3.4.1	LSL 3.4 §:n suhde 3.2–3 §:ään	417
5.2.3.4.2	Liikesalaisuuden kehittäminen itsenäisesti	420
5.2.3.4.3	Liikesalaisuuden hankkiminen käänteismallinnuksella	422
5.2.3.4.4	Liikesalaisuuden hankkiminen työnantajan ja työntekijöiden välisessä yhteistoiminnassa	436
5.2.3.4.5	Liikesalaisuuden hankkiminen hyvän liiketavan mukaisesti	437
5.2.4	LSL 4 § Liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen ja ilmaiseminen	438
5.2.4.1	Yleistä	439
5.2.4.1.1	Soveltamisala ja suhde muuhun sääntelyyn	439
5.2.4.1.2	Yleistä salassapitovelvollisista	442
5.2.4.1.3	Muun lainsäädännön kiellot	443
5.2.4.1.4	Oikeudettomuus yleisesti	447
5.2.4.1.5	Oikeudettomuus yrityskaupprosessissa	452
5.2.4.1.6	Täydentäviä näkökohtia oikeudettomuudesta	455
5.2.4.1.7	Oikeudettomuus erityissäännöksen nojalla	458
5.2.4.1.8	Liikesalaisuuden käyttäminen	461

5.2.4.1.9	Liikesalaisuuden ilmaiseminen	476
5.2.4.2	Kielletty liikesalaisuuden käyttäminen ja ilmaiseminen	483
5.2.4.2.1	Liikesalaisuuden oikeudetonta hankkijaa koskeva kielto	483
5.2.4.2.2	LSL 4.2 §:n kiellot	484
5.2.4.2.3	Toisen palveluksessa olevaa koskeva kielto	507
5.2.4.2.4	Myöhemmällä portaalla toimivaa koskeva kielto	512
5.2.4.2.5	Liikesalaisuutta loukkaavaan tuotteeseen kohdistettavat toimenpiteet	514
5.2.5	LSL 5 § Väärinkäytöksen paljastaminen ja sananvapauden käyttäminen	519
5.2.5.1	Yleistä	519
5.2.5.2	Väärinkäytöksen paljastaminen	524
5.2.5.3	Sananvapauden käyttäminen	537
5.2.6	LSL 6 § Liikesalaisuuden ilmaiseminen työntekijän edustajalle	546
5.2.6.1	Tausta ja yleinen soveltamisala	546
5.2.6.2	Edustajalle ilmaisemisen välttämättömyys	550
5.2.6.3	Edustajan salassapitovelvollisuus	552
5.2.7	LSL 7 § Teknisen ohjeen oikeudeton käyttäminen ja ilmaiseminen	554
5.2.7.1	Yleistä	554
5.2.7.2	Suoja ensimmäisellä portaalla	566
5.2.7.3	Suoja myöhemmällä portaalla	571
5.2.7.4	Teknistä ohjetta loukkaava tuote	578
5.2.7.5	Liikesalaisuutta koskevien säännösten soveltaminen tekniseen ohjeeseen	580
5.2.8	LSL 8 § Kielto ja korjaavat toimenpiteet	581
5.2.8.1	Pykälän keskeinen sisältö ja soveltamisala	582
5.2.8.2	Liikesalaisuusdirektiiviin liittyviä näkökohtia	588
5.2.8.3	Loukkaajalle määrättävä kielto tai korjaava toimenpide	597
5.2.8.3.1	Yleistä	597
5.2.8.3.2	Liikesalaisuutta loukkaavan teon kieltäminen	601
5.2.8.3.3	Loukkaavaan tuotteeseen kohdistettava korjaava toimenpide	602
5.2.8.3.4	Liikesalaisuuden sisältävän aineiston tuhoaminen tai palauttaminen	611
5.2.8.4	Ennakoidulle loukkaajalle määrättävä kielto	616
5.2.8.5	Kiellon ja korjaavan toimenpiteen oikeasuhteisuus	618
5.2.8.6	Uhkasakko	620
5.2.9	LSL 9 § Väliaikainen kielto	622
5.2.9.1	Pykälän keskeinen sisältö	623
5.2.9.2	Väliaikaisen kiellon suhde lopulliseen kieltoon	629

5.2.9.3	Tuotteiden takavarikointi tai luovutus	631
5.2.9.4	Väliaikaisen kiellon edellytykset	632
5.2.9.5	Oikeasuhteisuuden arviointi	634
5.2.9.6	OK:n ja UK:n säännösten soveltaminen	635
5.2.10	LSL 10 § Käyttökorvaus	639
5.2.10.1	Yleistä	640
5.2.10.2	Käyttökorvauksesta määräämisen aineelliset edellytykset	648
5.2.10.3	Käyttökorvauksen määrä	654
5.2.11	LSL 11 § Hyvitys ja vahingonkorvaus	658
5.2.11.1	Yleistä	659
5.2.11.2	Hyvitys ja vahingonkorvaus liikesalaisuuden oikeudettomasta käyttämisestä	669
5.2.11.3	Vahingonkorvaus liikesalaisuuden oikeudettomasta hankkimisesta tai ilmaisemisesta	686
5.2.11.4	Korvauksen sovittelu	688
5.2.11.5	Työntekijän ja virkamiehen korvausvastuu	691
5.2.12	LSL 12 § Tuomion julkistaminen	695
5.2.12.1	Yleistä	695
5.2.12.2	Pykälän yleinen rakenne ja sisältö	697
5.2.12.3	Kustannusten enimmäismäärä ja julkistamisen määräaika	702
5.2.13	LSL 13 § Kanne aika eräissä tapauksissa	703
5.2.13.1	Liikesalaisuusdirektiivin säännös	703
5.2.13.2	Pykälässä omaksutut linjaukset	704
5.2.13.3	Pykälän keskeinen sisältö	708
5.2.14	LSL 14 § Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen oikeushenkilössä	711
5.2.14.1	Yleistä	712
5.2.14.2	Asianosaisjulkisuuden rajoittamisen yleiset edellytykset	716
5.2.14.3	Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen tuomioistuimen ratkaisun osalta	719
5.2.14.4	Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen	720
5.2.14.5	Tiedonsaantiin oikeutettujen nimeäminen	721
5.2.15	LSL 15 § Teknisen ohjeen väärinkäyttö	727
5.2.15.1	Yleistä	728
5.2.15.2	Vastuu ensimmäisellä portaalla	728
5.2.15.3	Vastuu myöhemmällä portaalla ja teknistä ohjetta loukkaava tuote	730
5.2.16	LSL 16 § Syyteoikeus	733
5.2.17	LSL 17 § Viittaus rikoslakiin	734
5.2.17.1	Yleistä	734
5.2.17.2	Rikostunnusmerkistöjen itsenäisyys	735

5.2.17.3	LSL:n vaikutus rikostunnusmerkistöjen tulkintaan	735
5.2.18	LSL 18 § Toimivaltainen tuomioistuin	737
5.2.18.1	Yleistä	737
5.2.18.2	Oikeudenkäyntimenettely	740
5.2.18.3	Useat erityyppiset tai eriaikaiset vaatimukset	740
5.2.18.4	Oikeuspaikkasopimus	743
5.2.19	LSL 19 § Asiantuntijat	745
5.2.19.1	Yleistä	745
5.2.19.2	Asiantuntijan nimeäminen	746
5.2.19.3	Asiantuntijan tehtävät	748
5.2.19.4	Asiantuntijan palkkio	749
5.2.20	LSL 20 § Voimaantulo ja siirtymäsäännös	749
6.	TYÖSOPIMUSLAKI (55/2001)	751
6.1	Yleistä	751
6.2	TSL 3 luvun 4 § Liikesalaisuudet	755
6.2.1	Yleistä	755
6.2.2	Kielto käyttää tai ilmaista luvallisesti saatuja liikesalaisuuksia	756
6.2.3	Kielto käyttää tai ilmaista oikeudettomasti hankittuja tietoja	759
6.2.4	Viittaus LSL:iin	760
6.2.5	Muu soveltuva lainsäädäntö	761
6.2.6	Seuraavalla portaalla toimivan vahingonkorvausvastuu	762
7.	RIKOSLAKI (39/1889)	765
7.1	Yleistä	765
7.1.1	Rikossäännökset kokonaisuutena	765
7.1.2	Aikaisemmat rangaistussäännökset	765
7.1.3	Yleistä RL 30:4–6:n esitöistä	766
7.1.4	RL 30:4–6:n myöhemmät muutokset	768
7.1.5	Yksityisoikeudellisen lainsäädännön ja rikossäännösten keskinäinen suhde	772
7.1.6	Syyteoikeus	773
7.1.7	Oikeushenkilön rangaistusvastuu	774
7.1.8	RL 30:4–6:n soveltamisalojen keskinäinen suhde	774
7.1.9	Rikoksen yritys	775
7.1.10	Osallisuus rikokseen	776
7.1.11	Rangaistusasteikot	776
7.1.12	Yrityssalaisuusrikoksen esitutkinta	780

7.1.13	Yksityisoikeudelliset vaatimukset rikosprosessissa	781
7.2	Pykäläkohtainen kommentaari	785
7.2.1	RL 30 luvun 4 § Yritysvakoilu	785
7.2.1.1	Yleistä	785
7.2.1.2	Tunnusmerkistön sisältö	786
	7.2.1.2.1 Oikeudettomuus	786
	7.2.1.2.2 Rangaistavat tekotavat	810
	7.2.1.2.3 Tiedonhankinnan tarkoitus	821
7.2.1.3	Rikoksen yritys	826
7.2.1.4	Muut rikossäännökset	827
7.2.2	RL 30 luvun 5 § Yrityssalaisuuden rikkominen	833
7.2.2.1	Yleistä	834
7.2.2.2	Tunnusmerkistön sisältö	845
	7.2.2.2.1 Tekijäpiiri	845
	7.2.2.2.2 Teon tarkoitus	850
	7.2.2.2.3 Toisen palveluksessa olevaa koskeva aikarajoitus	854
7.2.2.3	Rikoksen yritys	857
	7.2.2.3.1 Yleistä	857
	7.2.2.3.2 Ratkaisu KKO 2013:20 ja sen merkitys	859
	7.2.2.3.3 Myöhempi oikeuskäytäntö	865
	7.2.2.3.4 Yrityksestä luopuminen	868
7.2.2.4	Muut rikossäännökset	871
7.2.3	RL 30 luvun 6 § Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	874
7.2.3.1	Yleistä	875
7.2.3.2	Oikeudettomuus	877
7.2.3.3	Esirikos	878
	7.2.3.3.1 Yleistä	878
	7.2.3.3.2 Esirikokseksi soveltuvia tunnusmerkistöjä	878
	7.2.3.3.3 Esirikos suhteessa liikesalaisuuden tietoon saamiseen tai ilmaisemiseen	879
7.2.3.4	Liikesalaisuuden siirtyminen esirikoksen tehneeltä	884
	7.2.3.4.1 Yleistä	884
	7.2.3.4.2 Ratkaisu KKO 2013:17 ja sen merkitys	885
7.2.3.5	Tekoympäristö tai teon tarkoitus	893
7.2.3.6	Esirikoksen ja jälkiteon välinen suhde	895

8.	LIIKESALAISUUKSIEN SUOJA VIRANOMAISISSA JA OIKEUDENKÄYNNISSÄ	899
8.1	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)	899
8.1.1	Yleistä	899
8.1.2	Julkisuusperiaatteen merkitys	902
8.1.3	Salassapitovaatimuksen asema	905
8.1.4	Julkisyhteisön liikesalaisuus ja muu taloudellinen etu	905
8.1.4.1	JulkL 24.1 §:n 17 kohdan sisältö	905
8.1.4.2	JulkL 24.1 §:n 17 kohta oikeuskäytännössä	906
8.1.5	Yksityinen liikesalaisuus ja muu taloudellinen etu	912
8.1.5.1	JulkL 24.1 §:n 20 kohdan sisältö	912
8.1.5.2	JulkL 24.1 §:n 20 kohta oikeuskäytännössä	916
8.1.6	Asianosaisjulkisuus	940
8.1.7	Salassapito ja sen toteuttaminen JulkL 22–24 §:n nojalla	944
8.1.8	Tietopyynnön käsittely	948
8.1.9	Väliaikainen oikeusturva	951
8.2	Oikeudenkäymiskaari (4/1734)	956
8.2.1	Yleistä	956
8.2.2	Liikesalaisuus osana asianajosalaisuutta	957
8.2.3	Oikeus kieltäytyä todistamasta liikesalaisuudesta	961
8.3	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (370/2007)	971
8.3.1	Yleistä	971
8.3.2	Oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuus ja salassapito	973
8.3.3	Suullisen käsittelyn julkisuus ja suljettuna toimittaminen	977
8.3.4	Tuomioistuimen ratkaisun julkisuus ja salassapito	981
8.3.5	Menettely julkisuudesta ja salassapidosta päätettäessä	983
8.4	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa (381/2007)	989
8.4.1	Yleistä	989
8.4.2	Diaaritietojen julkisuus ja salassapito	990
8.4.3	Oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuus ja salassapito	992
8.4.4	Asianosaisjulkisuus	993
8.4.5	Hallintotuomioistuimen ratkaisun julkisuus JA SALASSAPITO	996
8.4.6	Menettely julkisuudesta ja salassapidosta päätettäessä	998
	LÄHTEET	1000
	ASIAHAKEMISTO	1008
	OIKEUSTAPAUKSET	1021